

Jazyk – médiá – text II

(Martin Blaho (ed.): Jazyk – médiá – text II. (zborník príspevkov). FF PU v Prešove. Prešov 2013. 338 s. ISBN 978-80-555-0797-2)

Ján Gallo, Filozofická fakulta UKF, jgallo@ukf.sk

Odbornej verejnosti sa dostáva do rúk publikácia *JAZYK – MÉDIÁ – TEXT II*, ktorá predstavuje v poradí už druhý výstup výsledkov projektov *Vybudovanie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra* a *Dovybavenie a rozšírenie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra*.

Publikácia má charakter zborníka, ktorý sa vydáva na základe podpory projektu *Dovybavenie a rozšírenie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra* z Operačného programu Výskum a vývoj Európskeho fondu regionálneho rozvoja, ITMS kód projektu: 26220120044. Publikované príspevky odznali na Medzinárodnej vedeckej konferencii *Jazyk – médiá – text II*, ktorá sa konala dňa 4. 11. 2011 na pôde LPTCE pri FF PU v Prešove.

V zborníku svoje vedeckovýskumné výsledky prezentujú členovia Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra excelentnosti. Ide taktiež aj o prezentáciu výsledkov odborníkov, ktorí nie sú členmi riešiteľských kolektívov projektov riešených v rámci LPTCE v sérii medzinárodných konferencií *Jazyk – médiá – text – preklad*.

Názov zborníka vhodne korešponduje so zameraním riešených projektov, a taktiež adekvátne reflektuje súčasné trendy filologického, lingvokulturologického, literárnovedného a translatologického výskumu.

Zborník je z hľadiska štruktúry členený na úvod a dva väčšie tematické okruhy.

V úvode zostavovateľ vyzdvihuje potrebu novej výskumnej paradigmy v rámci filologických výskumov realizovaných aj prostredníctvom lingvokulturológie. V kontexte súčasných vedecko-výskumných aktivít zostavovateľ taktiež poukazuje na dôležitosť analýzy nových skúseností v oblasti prekladu a tlmočenia, intenzívnosť vplyvu masmediálnych žánrov, a taktiež poukazuje aj na novo konštituovanú sekciu detskej reči, ktorá sa výraznou mierou zapája do medzinárodných projektov.

Prvý tematický okruh obsahuje príspevky lingvokulturologickej, literárnovednej a masmediálnej sekcie (15 referátov). V druhom tematickom okruhu sú zahrnuté príspevky jazykovej a translatologickej sekcie (13 referátov). Všetky príspevky sú zaradené v abecednom poradí podľa priezviska príslušného autora.

Obsahové zameranie príspevkov reflektuje širší výskumný záber, v ktorom autori z aspektu teórie a praxe mapujú súčasné trendy jazykovedného, literárnovedného, lingvokulturologického a translatologického výskumu.

V prvom tematickom okruhu sa jednotliví autori zamerali na výskum nasledovných aspektov:

M. Blaho v príspevku *Vplyv masmédií na formovanie jazykového obrazu Ruska na Slovensku* rieši problematiku vplyvu jazyka masmédií na jazykový obraz Ruska a Slovenska. Autor taktiež analyzuje postavenie masmédií v súčasnej spoločnosti a ich vplyv na vedomie a správanie komunikantov, t. j. konkrétnych používateľov jazyka. V príspevku sa taktiež vysvetľujú črty masmediálneho diskurzu v slovenských elektronických periodikách.

J. Drengubiak v príspevku *Obraz kultúry vo francúzskom a po francúzsky písanom románe* venuje pozornosť súčasným autorom, Richardovi Milletovi a Anne Hébertovej, ktorí vo svojich románoch *In the Shadow of the Wind* (*Les Fous de Bassan*) a *Dévoration* zobrazujú súčasnú vidiecku spoločnosť v Kanade a strednom Francúzsku.

M. Ferenčík v príspevku *Indexikalita v elektronickom médiu: e-krajina ako špecifický semiotický priestor* rieši problematiku počítačového displeja ako osobitného druhu multimodálneho semiotického priestoru, ktorý sa tvaruje z inventárov prostriedkov semiotických systémov viacerých druhov, funkcií a stupňov zložitosti, pričom výsledkom ich vzájomného spolupôsobenia je „elektronická krajina“, alebo *e-krajina* (analogicky k *e-bankovníctvo*, *e-učenie*, *e-ubytovanie*). Autor sa taktiež zaoberá využitím perspektívy geosemiotiky, ktorá skúma procesy tvorby významu v materiálnom svete.

L. Guzi v príspevku *Good-bye Lenin. Precedentné meno a jeho jazykové konotácie* analyzuje a prezentuje štruktúru a obsah lexémy *Lenin*, ktorá vystupuje v úlohe precedentného mena. Autor taktiež konštatuje skutočnosť, že práve v takom ponímaní a interpretácii sa lexéma *Lenin* zaraďuje k jednému z najdôležitejších ideologických konceptov éry nielen samotného Ruska a jeho susedných štátov, ale taktiež celého sveta.

J. Jambor v príspevku *Próza Melitty Breznik ako vnášanie svetla do tmy* zobrazuje život a dielo súčasnej rakúskej autorky Melitty Breznik, ktorá sa stala popri svojom pôvodnom občianskom povolaní lekárky aj úspešnou autorkou literárnych diel.

A. A. Kaslovová v príspevku *Reprezentácia obraza ženštiny-politika v politickom diskurze USA. Gendernýje stereotypy (na primere Sarah Palin)* opisuje teoretický základ pre rodové metaforické analýzy v politickom diskurze. Autorka analyzuje abstraktné metafory, ktoré vykresľujú Sarah Palinovú ako ženu-političku v masmédiách USA.

M. Kášová v príspevku *Ako presviedča politická reklama?* rieši problematiku persúázie v politickej reklame. Persuáziu autorka skúma na úrovni auditívnej (rozhlasové reklamné spoty), audiovizuálnej (rozličné elektronické médiá, najmä televízne reklamné spoty) a vizuálnej (printové médiá).

S. Kopčáková v príspevku *Estetické, etické a etnocentrické atribúty Štátnej hymny SR v kontexte občianskeho princípu multikultúrnej Európy* skúma problematiku štátnej hymny Slovenskej republiky ako symbolu suverénneho štátu, ktorá v sebe koncentruje výpoveď o našom národnom historickom postavení v minulosti až po súčasnosť.

K. Kupčihová v príspevku *Niektoré aspekty québeckej francúzštiny na príklade románu Dévadé od Réjeana Ducharma* parciálne porovnáva tvorenie slov v québeckej a tzv. metropolitnej francúzštine. Autorka dokumentuje zhody a rozdiely vo francúzštine používanej v Québecu a vo Francúzsku. K. Kupčihová taktiež poukazuje na rozdiely, ktoré sú podmienené historickým vývinom, geografickou vzdialenosťou používateľov jazyka, odlišnosťami v mentalite a tradíciách, čo sa okrem iného odráža v nerovnakom prístupe k spomínanej feminizácii niektorých pomenovaní.

N. Lambertová v príspevku *Lev Nikolajevič Tolstoj Čítanie na každý deň* informuje o autorskom preklade pomerne málo známej knihy L. N. Tolstého. Ide o knihu, na ktorej autor pracoval posledných desať rokov svojho života a jej základ tvoria myšlienky a úvahy rôznych spisovateľov a mysliteľov, ktorých výroky si Tolstoj zapisoval po celý svoj život. Preklad diela bol na Slovensku po prvýkrát publikovaný v roku 2011.

Z. Malinovská v príspevku *Sila románu: pohľad cudzinca na súčasný román písaný po francúzsky* skúma na základe výsledkov monografie *Puissances du romanesques, regard extérieur sur quelques romans d'expression* vybrané súčasné romány písané po francúzsky z pohľadu cudzinca.

J. Rusnák v príspevku *Od textov k textúram, od predstavovania k predstaveniu: úvahy o súčasných trendoch v tvorbe a recepcii obsahov elektronických médií* poukazuje na súčasné trendy v elektronických médiách, ktoré sa sústreďujú na vytvorenie mediálnej textúry ako rozptýlenej, interaktívnej a dramaturgickej mediálnej entity.

J. Sipko v príspevku *Fragmenty jazykového obrazu rozpadu ZSSR* analyzuje jazykové jednotky – lingvokulturémy, ktoré sa vytvárali v priebehu celej histórie bývalého Sovietskeho zväzu. Analýzou lingvokulturém autor potvrdzuje skutočnosť, že hlavnými príčinami rozpadu

ZSSR nie sú ekonomické, ideologické a sociálne podmienky, ale morálna úroveň človeka, jeho činnosť a dôsledky tejto činnosti.

J. Sipko vo svojom druhom príspevku *Antroponymické precedenty v pozícii hodnotenia* analyzuje precedentné mená v období ranného kresťanstva, keď vykonával svoju misijnú činnosť sv. Apoštol Pavel. Základom pre lingvokulturologickú analýzu bola kniha J. Holznera *Svätý Pavol*, v ktorej je zobrazený nielen život Apoštola Pavla, ale do značnej miery sa prezentuje aj kultúrno-historické pozadie danej éry. V centre pozornosti J. Sipka sú vlastné mená, prostredníctvom ktorých je možné posúdiť mnohé aspekty činnosti Apoštola Pavla.

A. Takáč sa v príspevku *Prezentácia zobrazených vzorov v masmédiách* zaoberá pôsobením najznámejších vzorov, ktoré masmédiá prezentujú mladému divákovi, a s ktorými sa na základe autorovo čiastkového výskumu stotožňujú.

V druhom tematickom okruhu sa autori venujú nasledovným oblastiam výskumu:

A. Brestovičová v príspevku *Charakteristika substantív v reči matiek orientovanej na dieťa* prezentuje kvantitatívnu a kvalitatívnu charakteristiku substantívnej lexiky používanej v rámci registra reči matiek orientovanej na dieťa (RMD).

D. G. Daskalova v príspevku *Специфика и основные характеристики при въвеждане и оценка на чужда реч в българския език (във връзка с проблемите на чуждоезиковото обучение)* analyzuje texty, v ktorých sa uvádza a hodnotí cudzia výpoveď a iný názor. Pri samotnom výbere textov autorka vychádzala z komplikácií v komunikatívnej situácii, a taktiež z komplikácií vo významovej a modálnej štruktúre textu. Pri špecifických jazykových modeloch, ktoré sú spojené s nevedeckou informáciou spolu s ocenením hodnovernosti cudzieho názoru, autorka poukazuje na rovnakú dôslednosť komentára ako pri cudzojazyčnom vyučovaní.

A. Džambová, M. Bilá a A. Kačmárová vo svojom príspevku *Fonetické a syntaktické aspekty mediálneho dialógu (Sonda do diskurzu sitkomu v angličtine, v nemčine a v slovenčine)* prezentujú interdisciplinárny pohľad na problematiku hovoreného prejavu s cieľom skúmať hovorený prejav v sémanticky identických výpovediach v troch jazykových verziách, a to v anglickej, v nemeckej a v slovenskej, a zároveň získať interdisciplinárny pohľad na problematiku hovoreného prejavu v mediálnom dialógu. Základ výskumu tvorila kooperácia fonetickej a syntaktickej jazykovej roviny a jej vplyv na výstižnosť a stručnosť ako typické charakteristiky sitkomu. Výskumný korpus tvoril sitkom „Priatelia“ („Friends“), epizódu „Ako nikto nikoho nepožiadala o ruku“ („The One Where No one Proposes“, 1. časť, séria IX, 2002/03).

M. Gavurová v príspevku *Prekladová transformácia lingvokultúry v eseji Virginie Woolfovej A Room of One's Own* analyzuje slovenský preklad uvedenej eseje v komparácii s českým prekladom od Martina Pokorného. Autorka sa v článku zaoberá lingvokultúrnymi špecifikami, ktoré sú predmetom záujmu pri komparácii východiskový text a cieľové texty i v komparácii oboch cieľových textov navzájom. Pozornosť taktiež sústreďuje na to, do akej miery identifikovanie lingvokultúry cieľovým čitateľom ovplyvňuje porozumenie eseji.

M. Gluchmanová v príspevku *Uplatňovanie e-learningu pri štúdiu odborného technického jazyka* zdôrazňuje možnosť implementácie moderných informačných technológií, a následného efektívnejšieho vyučovania v rámci technických študijných odborov a programov.

E. Charfaoui sa v príspevku *Výučba odborného ruského jazyka na vysokých školách ekonomického zamerania* venuje problematike výučby ruského odborného ekonomického jazyka na príklade spolupráce medzi vysokými školami ekonomického zamerania na Slovensku a v susedných krajinách (Maďarsko, Rakúsko). Autorka v článku uvádza aj

konkrétne príklady spolupráce pri zostavovaní učebníc ruského jazyka v medzinárodnom tíme z oblasti obchodu a podnikania.

M. Imrichová v príspevku *K problematike normatívneho textu na podklade Občianskeho zákonníka (poznámky o gramatickej stavbe s dôrazom na konjunkcie a ich funkcie)* si všíma jazykové špecifiká právnych textov so zameraním na vetnú stavbu ovplyvnenú princípmi striktnej objektívnosti, presnosti a informatívnosti. Autorka skúma taktiež špecifické funkcie konjunktív, ktoré pri určitých obmenách v samotnom texte môžu viesť k možným nedorozumeniam a problematickejšiemu vnímaniu právneho textu medzi tvorcami regulatívnych textov a percipientami bez právneho vzdelania.

Z. Karabinošová v príspevku *Texte – Äußerungen, die den Regeln der Sprachen unterliegen* prináša pohľad do sveta textov ako vyjadrení, ktoré podliehajú pravidlám jazykov. Autorka v článku vysvetľuje samotný pojem text, uvádza jeho vzory, typy a druhy.

M. Kraviarová sa v príspevku *Akustické vlastnosti farby hlasu skúmané artikulačnou syntézou* zaoberá štúdiom farby hlasu – jeho invariantnej, ale hlavne variantnej zložky. V procese komunikácie autorka poukazuje na druhoradú funkciu farby hlasu na rozdiel od oblastí foniatrie, logopédie, masmédií a odvetví s technickým zameraním, kde hrá variantná zložka timbru prvoradú a nezastupiteľnú úlohu.

J. Kredátusová v príspevku *Odborný preklad v praxi. Ako koncipovať učebnicu* predstavuje štyri typy cvičení, ktoré môžu študentom poslúžiť ako pomôcka pri získaní nevyhnutných prekladateľských zručností spojených s adekvátnym prekladom odborných textov z ukrajinčiny do slovenčiny a naopak.

A. Kytiková v príspevku *Priestor a čas v ontogenéze reči* hľadá odpovede na tri základné otázky: o čom dieťa hovorí, prečo to hovorí a aké prostriedky pritom využíva. Zámerom autorky bolo vytvoriť taký systém výsledkov, ktoré by boli aspoň sčasti použiteľné na diagnostiku komunikatívnych schopností dieťaťa v ranom štádiu vývinu a predovšetkým na terapiu v logopedickej praxi.

Ľ. Millá v príspevku *3 діалектної лексики українців-русинів Східної Словаччини* venuje pozornosť ukrajinsko-rusínskym nárečovým pomenovaniám, ktoré súvisia s druhotným prežívaním spasenej trávinatej potravy, a to u hovädzieho dobytku, oviec a kôz. Autorka svoj výskum uskutočnila na základe zozbieraného materiálu v 80. ukrajinsko-rusínskych obciach východného Slovenska. Excerpčný materiál autorka zozbierala na základe etymológie a lingvogeografie.

D. Vojtek v príspevku *Poznámky k tvorbe francúzskej časti translatologického slovníka LPTCE* poukazuje na zintenzívnenie diskusie na menej silné stránky pripravovaného osemjazyčného translatologického slovníka zahrňujúceho základné pojmy súčasnej vedy o preklade. Autor taktiež uvádza poznámky, ktoré pre neho vyplynuli z viacerých nejasností, otázok a problémov počas tvorby francúzskej časti slovníka, pričom sa ich pokúša priblížiť a klasifikovať.

Formálna úprava príspevkov zodpovedá kritériám na ich publikovanie v publikácii charakteru zborníka. Každý referát obsahuje aj cudzojazyčné resumé s názvom referátu v príslušnom jazyku resumé, a taktiež adresu pracoviska autora. Niektoré referáty sú vhodne doplnené obrázkami, grafmi, tabuľkami a schémami.

V závere možno konštatovať, že príspevky v uvedenom recenzovanom zborníku sú spracované na veľmi dobrej odbornej úrovni, čo predstavuje ich pozitívny vklad do skúmanej problematiky. Zborník si preto zaslúži svoje miesto a náležitú pozornosť i popri iných štúdiách a monografických prácach zameraných na podobnú problematiku.